

1799 (2022-2023) – Nr. 1
ingediend op 19 juli 2023 (2022-2023)

Verslag van de gedachtewisseling

namens de Commissie voor Algemeen Beleid,
Financiën, Begroting en Justitie
uitgebracht door Arnout Coel

over Vlaanderen en het Europees Semester

Samenstelling van de Commissie voor Algemeen Beleid, Financiën, Begroting en Justitie:

Voorzitter: Steven Vandeput.

Vaste leden:

Arnout Coel, Maaïke De Vreese, Andries Gryffroy, Philippe Muyters, Steven Vandeput;
Adeline Blancquaert, Anke Van dermeersch, Wim Verheyden;
Koen Van den Heuvel, Peter Van Rompuy;
Willem-Frederik Schiltz, Maurits Vande Reyde;
Celia Groothedde, Björn Rzoska;
Ludwig Vandenhove.

Plaatsvervangers:

Veerle Geerinckx, Sarah Smeyers, Jeroen Tiebout, Wilfried Vandaele, Paul Van Miert;
Filip Brusselmans, Yves Buysse, Johan Deckmyn;
Stijn De Roo, Sofie Mertens;
Marino Keulen, Gwendolyn Rutten;
Mieke Schauvliege, Jeremie Vaneeckhout;
Thijs Verbeurgt.

Toegevoegde leden:

Jos D'Haese.

INHOUD

I.	Toelichting	4
1.	Inleiding door Stefaan De Rynck, hoofd van de Vertegenwoordiging van de Europese Commissie in België	4
2.	Toelichting door Gilles Thirion, beleidsanalist bij het directoraat-generaal Economische en Financiële Zaken (DG ECFIN)	5
2.1.	Analyse van de Belgische begroting en de schuld	5
2.2.	Europees begrotingstoezicht	5
2.3.	Landspecifieke aanbevelingen	6
3.	Toelichting door Klaas Lenaerts, European Semester Officer, Vertegenwoordiging van de Europese Commissie in België	6
3.1.	Landspecifieke aanbevelingen (vervolg)	6
4.	Tweede toelichting door Stefaan De Rynck	8
4.1.	Landspecifieke aanbevelingen (vervolg)	8
4.2.	Conclusie	9
5.	Repliek door minister-president Jan Jambon	9
5.1.	Vlaanderen en het Europees Semester	9
5.2.	Reactie op de landspecifieke aanbevelingen	10
5.3.	Economische governance	12
II.	Bespreking	13
1.	Tussenkomen van de leden	13
1.1.	Anke Van dermeersch	13
1.2.	Peter Van Rompuy	15
1.3.	Björn Rzoska	16
1.4.	Arnout Coel	16
2.	Replieken van de Vertegenwoordiging van de Europese Commissie in België	16
3.	Replieken en aanvullende antwoorden	18
	Gebruikte afkortingen	19
	Bijlage: zie de dossierpagina op www.vlaamsparlement.be	

De Vlaamse Regering stelt jaarlijks haar hervormingsprogramma op in het kader van het Europees Semester. Binnen dat kader kunnen de EU-lidstaten hun economisch, begrotings- en werkgelegenheidsbeleid het hele jaar door coördineren, en zo de economische uitdagingen waar de EU voor staat het hoofd bieden. Het Vlaams hervormingsprogramma baseert zich daartoe op de vaststellingen en aanbevelingen die de Europese Commissie aan België jaarlijks formuleert in het kader van het Europees Semester.

Op 27 juni 2023 hield de Commissie voor Algemeen Beleid, Financiën, Begroting en Justitie een gedachtewisseling over het Europees Semester met:

- Stefaan De Rynck, hoofd van de Vertegenwoordiging van de Europese Commissie in België;
- Gilles Thirion, beleidsanalist bij het directoraat-generaal Economische en Financiële Zaken (DG ECFIN);
- Klaas Lenaerts, European Semester Officer, Vertegenwoordiging van de Europese Commissie in België;
- Jan Jambon, minister-president van de Vlaamse Regering en Vlaams minister van Buitenlandse Zaken, Cultuur, Digitalisering en Facilitair Management.

De afvaardiging van de Europese Commissie maakte gebruik van een presentatie die geraadpleegd kan worden op de [dossierpagina](#) van dit document op www.vlaamsparlement.be.

I. Toelichting

1. Inleiding door Stefaan De Rynck, hoofd van de Vertegenwoordiging van de Europese Commissie in België

Vlaanderen is al jaren een proactieve gesprekspartner over het Europees Semester, en dat zowel op politiek als op administratief niveau, stelt *Stefaan De Rynck*. Er is een kwaliteitsvolle dialoog, die ook tot uiting komt in de jaarlijkse 'fact finding mission' en de publicatie van het Vlaams Hervormingsprogramma. De Europese Commissie is zich goed bewust van de regionale verschillen binnen België, en houdt daar ook rekening mee in haar landenverslag, dat de aanbevelingen van de Commissie ondersteunt. De spreker is tevreden dat het Vlaams Parlement dat ook erkent in zijn resolutie over het openen van de politieke dialoog met de Europese Commissie over regiospecifieke analyses, statistieken en aanbevelingen in het kader van het Europees Semester van 13 juli 2022 (*Parl.St.* VI.Parl. 2020-21, nr. 502/1). De reactie van de Europese Commissie van 21 oktober 2022 is opgenomen in een volgstuk van deze resolutie (*Parl.St.* VI.Parl. 2020-21, nr. 502/4).

De meest recente voorstellen van de Commissie voor aanbevelingen aan België werden op 16 juni 2023 door de Raad goedgekeurd.

De spreker licht beknopt de context toe. De algemene ontsnappingsclausule is nog altijd van toepassing. Die werd tijdens de coronapandemie geactiveerd en is tijdens de energiecrisis en de Oekraïneoorlog voortgezet. Er is REPowerEU, met extra middelen voor het Plan voor Herstel en Veerkracht. De Europese Commissie is van mening dat men opnieuw naar een normaal Semester moet evolueren, nu de economische situatie zich hopelijk zal normaliseren. De ontsnappingsclausule zal volgend jaar niet meer van toepassing zijn.

Het landenverslag vormt de analytische basis voor de aanbevelingen. Voor de aanbevelingen hanteert de Commissie een beknopte benadering, wat betekent dat alles wat deel uitmaakt van het Plan voor Herstel en Veerkracht (zoals de gevraagde pensioenhervorming die als mijlpaal daarin is opgenomen), niet wordt opgenomen in de aanbevelingen.

In discussies over de aanbevelingen wordt vaak gefocust op zaken die minder goed verlopen of voor verbetering vatbaar zijn. De spreker benadrukt dat het rapport ook verscheidene positieve elementen aanstipt voor België, en in het bijzonder ook voor Vlaanderen. Hij noemt daarbij innovatie, met hoge private uitgaven op het vlak van onderzoek en ontwikkeling (vooral in Vlaanderen en Brussel); de digitalisering van bedrijven; de opgestarte digitalisering van overheidsdiensten; de hoge productiviteit; de ontwikkeling van offshore windenergie; en de goede score op het vlak van billijkheid.

2. Toelichting door Gilles Thirion, beleidsanalist bij het directoraat-generaal Economische en Financiële Zaken (DG ECFIN)

2.1. Analyse van de Belgische begroting en de schuld

Op basis van de meest recente vooruitzichten zal het begrotingstekort in 2023 tot 5 procent stijgen (3,9 procent in 2022), waarna het in 2024 licht zal dalen, tot 4,7 procent, stelt *Gilles Thirion*. Die recente vooruitzichten – die wat slechter zijn dan de vooruitzichten van voor de crisis – weerspiegelen verschillende factoren.

Een eerste is het anticrisisbeleid. De crisismaatregelen hebben de begroting in 2022 en 2023 extra onder druk gezet. Vanaf 2024 bevat de begroting geen crisismaatregelen meer, waardoor die kan worden beschouwd als een begroting bij een normale economische ontwikkeling.

Een tweede reeks oorzaken is deels structureel. Ten eerste zijn er de gestegen kosten voor de vergrijzing, die de komende decennia zullen aanhouden. Ten tweede waren er recent expansieve begrotingsmaatregelen.

Ten derde zijn er macro-economische krachten, die buiten de controle van de overheid liggen, maar er wel een grote impact op hebben. Zo heeft de inflatedruk in het algemeen een negatieve impact op de begroting in 2023 en 2024. Dat is vooral te wijten aan het indexeringssysteem van sociale uitkeringen en overheidslonen. Vanaf 2023 zullen er ook hogere rentelasten zijn, wat ook een weerspiegeling is van de aanzienlijke overheidsschuld.

Uit de analyse van de Commissie blijkt dat de houdbaarheidsrisico's voor de Belgische overheidsfinanciën hoog zijn, met name op middellange en lange termijn. Op korte termijn heeft België geen financieringsmoeilijkheden. België heeft nog altijd een goede naam bij investeerders, heeft een positieve externe financiële positie en schulden met een lange gemiddelde looptijd, wat de kwetsbaarheid vermindert. Op langere termijn zal de overheidsschuldquote de komende decennia stijgen. Dat is vooral te wijten aan het hoge structurele deficit, dat extra onder druk komt te staan door de verouderende bevolking.

2.2. Europees begrotingstoezicht

De spreker geeft een korte stand van zaken van het Europese begrotingstoezicht. De Commissie stelt in haar rapport ter uitvoering van artikel 126, 3, VWEU niet voor om een nieuwe buitensporige tekortprocedure op te starten voor 2022. Het rapport geeft wel aan dat België het deficitcriterium van artikel 126 niet heeft vervuld.

In de communicatie over de budgettaire richtlijnen heeft de Commissie belangrijke oriëntaties meegegeven, die wel een impact hebben op 2023 en 2024. Zoals gezegd zal de algemene ontsnappingsclausule eind 2023 gedeactiveerd worden. Die clausule hield in dat tijdelijk kon worden afgeweken van de Europese budgettaire vereisten, omdat er zoveel onzekerheid en een economische vertraging was ten gevolge van de COVID-19- en de Oekraïne-crisis.

Voorts zijn de landspecifieke aanbevelingen voor 2024 gebaseerd op een uitgavenregel in termen van de netto primaire uitgaven. Dat is het enige budgettaire criterium dat zal deel uitmaken van het voorgestelde nieuwe begrotingskader.

Tot slot stelt de Commissie voor om in de lente van 2024 wel buitensporige tekortprocedures op te starten voor die landen die een begrotingstekort hebben dat hoger is dan 3 procent van hun bbp en noch tijdelijk noch marginaal is. Die procedures zullen gebaseerd zijn op de officiële gegevens voor 2023. De tekortprocedure zal bepalen dat een inbreuk niet tijdelijk is, en dus de begrotingsuitvoering 2023 en de begrotingsopmaak 2024 beïnvloeden.

2.3. Landspecifieke aanbevelingen

2.3.1. *Begrotingsbeleid*

De begrotingsaanbevelingen die de Europese Commissie nu voorstelt, verschillen van land tot land en bevatten concrete berekenbare begrotingsdoelstellingen.

De Commissie vraagt dat België tegen 2024 de ondersteuningsmaatregelen op het vlak van energie zou afbouwen en die besparingen aanwendt om het overheidstekort terug te dringen. De Commissie wil daarin flexibel zijn als de energieprijzen plots weer zouden stijgen.

Voorts moet een voorzichtig budgettaire beleid worden gevoerd, meer bepaald door de nominale toename van de nationaal gefinancierde netto primaire uitgaven in 2024 tot maximaal 2 procent te beperken. Dat betekent een structurele budgetaanpassing van 0,7 procent van het bbp (2023/2024).

De Commissie beveelt België aan om de nationaal gefinancierde publieke investeringen te behouden en de RRF-middelen voor het herstelplan en andere EU-fondsen effectief te benutten.

Na 2024 pleit de Commissie voor een budgettaire strategie van geleidelijke en duurzame consolidatie in combinatie met investeringen en hervormingen, om zo hogere groei mogelijk te maken en op middellange termijn een voorzichtige budgettaire positie te bereiken.

3. Toelichting door Klaas Lenaerts, European Semester Officer, Vertegenwoordiging van de Europese Commissie in België

3.1. Landspecifieke aanbevelingen (vervolg)

3.1.1. *Begrotingsbeleid (vervolg)*

Klaas Lenaerts gaat dieper in op het budgettaire structureel gedeelte van de aanbevelingen.

Ten eerste beveelt de Commissie aan om de inspanningen ter verbetering van de efficiëntie van de langdurige zorg op te voeren. Een tweede aanbeveling is de hervorming van het belasting- en uitkeringsstelsel. Door de belastingdruk op arbeid te verleggen en het uitkeringsstelsel te hervormen, moeten prikkels die werken ontmoedigen worden verminderd. Tot slot moeten de belastinguitgaven worden herzien om de economische, sociale en milieuschadelijke gevolgen ervan te verminderen.

Welke observaties schuilen achter die aanbevelingen? Uit het landenrapport blijkt dat de uitgaven voor langdurige zorg de komende decennia sterk zullen stijgen.

Tegelijk blijkt dat het aantal onnodige of voortijdige opnames in residentiële zorg-instellingen hoog blijft, al is er de laatste jaren een verbetering merkbaar en lijkt dat ook wat minder te spelen in Vlaanderen.

De lasten op arbeid in België zijn hoog. Die hoge marginale belastingtarieven worden ook door mensen met een laag of gemiddeld inkomen bereikt. Dat kan inspanningen door werknemers om een hoger loon te verwerven, zoals levenslang leren, tegenwerken. Dat is de zogenaamde 'promotieval'.

België kent uitgebreide belastingaftrekken, die ook frequent worden gebruikt. Die aftrekken maken het belastingstelsel ingewikkeld en zijn ook mogelijk inefficiënt of verstorend, onder meer vanuit een milieu- of economisch standpunt.

3.1.2. *Implementatie van het Plan voor Herstel en Veerkracht en cohesie*

Deze aanbeveling bestaat uit twee delen. Ten eerste moet worden gezorgd voor een doeltreffende governance om een snelle en gestage uitvoering van het herstelplan mogelijk te maken. Ook dient snel de laatste hand te worden gelegd aan het REPowerEU-hoofdstuk.

Het tweede deel betreft de snelle uitvoering van de programma's van het cohesiebeleid, een opmerking die voor alle lidstaten geldt.

De spreker geeft korte duiding bij de eerste deelaanbeveling. De uitvoering van het herstelplan loopt, met investeringen en hervormingen die gaande zijn. Er is echter een toenemend risico op vertraging; België heeft namelijk nog geen betalingsaanvraag ingediend.

Bovendien wordt het herstelplan op Europees niveau herzien. Enerzijds is er een vermindering van de oorspronkelijke subsidie-enveloppe voor België door de aanpassing van de verdeelsleutel in juni 2022. Dat is het gevolg van het sterkere herstel van de Belgische economie in 2021. Anderzijds zijn er bijkomende middelen voor het REPowerEU-plan en heeft België de intentie gecommuniceerd om tot ongeveer 1 miljard euro te lenen.

Vooruitgang in de uitvoering van het Plan voor Herstel en Veerkracht is belangrijk. De Commissie staat ter beschikking van de Belgische autoriteiten voor ondersteuning en eventuele technische verduidelijkingen.

3.1.3. *Arbeidsmarkt, onderwijs en training*

De Commissie beveelt aan om arbeidskrachttekorten en discrepanties tussen gevraagde en aangeboden vaardigheden aan te pakken. Met name door het activeeringsbeleid te versterken om kansarme groepen in de arbeidsmarkt te integreren.

Voorts moeten de prestaties en kansengelijkheid van de onderwijs- en opleidingsstelsels worden verbeterd. De hervormingen om het beroep van leraar te versterken dienen te worden voortgezet.

De aanbeveling met betrekking tot de arbeidsmarkt houdt verband met de vacaturegraad, het aantal vacatures gedeeld door de beschikbare jobs. Die graad is het voorbije jaar in België gestegen, en behoort tot de hoogste van heel de EU. Volgens Statbel is de vacaturegraad het hoogst in Vlaanderen, al zijn er tekorten in alle regio's, en dat zowel voor hoog- als voor laaggeschoolde beroepen. Op sectorniveau springen vooral ICT, technische en wetenschappelijke beroepen, de horeca en de zorgsector in het oog.

Tegelijkertijd is de algemene tewerkstelling in België eerder laag, zij het met de gekende regionale verschillen. In het bijzonder bij mensen met een beperking, kortgeschoolden en mensen geboren buiten de EU ligt de tewerkstellingsgraad niet alleen onder het algemene Vlaamse gemiddelde, maar ook onder het Europese gemiddelde voor die respectievelijke groepen. Ook bij ouderen is de kloof in tewerkstellingsgraad ten aanzien van het EU-gemiddelde tamelijk groot. Daar bovenop komt het recente fenomeen van het snel stijgende aantal langdurig zieken. De spreker merkt wel op dat er een positieve trend is in de tewerkstellingsgraad van deze groepen. Sterke en gerichte activeringsmaatregelen kunnen helpen om het onbenutte arbeidspotentieel in te zetten, en op die manier de tekorten aan arbeidskrachten te verminderen.

Het aantal afgestudeerden in STEM-richtingen is vrij laag, en ligt iets onder het Europese gemiddelde. Dat aandeel stijgt langzaam. Verder inzetten op het verhogen van dat aandeel is dan ook aangewezen. Hetzelfde geldt voor deelname aan het volwassenenonderwijs; ook dat aandeel ligt in Vlaanderen en België onder het EU-gemiddelde.

Er is een aanzienlijke kloof in onderwijsresultaten voor studenten met een lagere socio-economische status of een migratieachtergrond. Het groeiende tekort aan leerkrachten dreigt die ongelijkheden in de hand te werken. Dat tekort is niet uitsluitend een Vlaams of Belgisch probleem, maar wordt in meerdere lidstaten vastgesteld. De inspanningen tot herwaardering van het beroep van leraar moeten worden voortgezet.

De spreker toont een grafiek (dia nr. 11) met de tewerkstellings- en werkloosheidsgraad in de drie gewesten, opgedeeld per scholingsgraad. Vlaanderen scoort voor de drie groepen (laag-, midden- en hogeschoolden) het best. Maar ook in Vlaanderen is er een kloof tussen kort- en langer geschoolde mensen.

4. Tweede toelichting door Stefaan De Rynck

4.1. Landspecifieke aanbevelingen (vervolg)

4.1.1. *Groene transitie*

Deze groep aanbevelingen houdt in dat de bestaande beleidsmaatregelen moeten worden versneld, stelt *Stefaan De Rynck*. België blijft afhankelijk van fossiele brandstoffen. 70 procent van de bruto energieconsumptie hangt nog altijd af van de import van fossiele brandstoffen. In het kader van de groene transitie maar ook rekening houdend met de oorlog in Oekraïne is het dus heel duidelijk dat er moet worden versneld op het vlak van energie-efficiëntie en hernieuwbare energie. Daarrond gebeurt al heel veel.

Het verouderde gebouwenpark aanpakken is een moeilijk beleidsprobleem. Vlaanderen werkt daaraan, onder meer met Mijn VerbouwPremieZ, met steun vanuit het herstellfonds en REPowerEU. Ook zijn er maatregelen rond zonnepanelen in grote gebouwen, renovatieverplichtingen voor energie-inefficiënte woningen en gebouwen, en het verbod op fossiele verwarming voor nieuwbouw. Dat zijn belangrijke initiatieven.

Ondanks de inhaalbeweging op het vlak van hernieuwbare energie blijft België achter op het Europese gemiddelde, maar ook op de eigen doelstellingen uit het energie- en klimaatplan. Voor 30 juni 2023 wordt een update van het NEKP verwacht bij de Europese Commissie.

Het aandeel hernieuwbare energie in België bedraagt 13 procent. Het EU-gemiddelde is 22 procent. De doelstelling in het Belgische NEKP is 17 procent.

Gelet op de nieuwe geopolitieke context wil de Europese Commissie dat aandeel verhoogd zien.

Er zijn verschillende uitdagingen voor het energie- en klimaatplan, zoals het verouderde gebouwenbestand, de koolstofemissie van de industrie, het versnellen van openbaar vervoer en zachte mobiliteit. De EU ondersteunt maatregelen op het vlak van fietsgebruik door pendelaars – waar Vlaanderen en Brussel vooruitgang in boeken – en de elektrificatie van het openbaar vervoer.

Qua netwerkinfrastructuur is er de vergunningenproblematiek. Dat is een algemene problematiek in de EU. Er werden belangrijke initiatieven genomen om beroepsprocedures te versnellen. Daar moet volgens de Commissie verder aan gewerkt worden, om de nodige infrastructuurprojecten te kunnen realiseren.

Aan elke lidstaat wordt de aanbeveling meegegeven om in te zetten op vaardigheden om de groene transitie te kunnen waarmaken. Ook in Vlaanderen en België is daar een tekort aan: er is een hoge vacaturegraad, door in te zetten op vaardigheden voor de groene transitie zullen vacatures sneller worden ingevuld.

4.2. Conclusie

Stefaan De Rynck noemt het zowel voor de administratie als voor de regering een interessante oefening om te kijken hoe men scoort in vergelijking met andere lidstaten of het Europese gemiddelde. Dat is een goede screening van de prestatie van de economie, de arbeidsmarkt en beleidsmaatregelen.

5. Repliek door minister-president Jan Jambon

5.1. Vlaanderen en het Europees Semester

Drie maanden geleden stelde minister-president *Jan Jambon* het ontwerp van Vlaams Hervormingsprogramma 2023 voor in het Vlaams Parlement (*Parl.St.* VI.Parl. 2022-23, nr. 34/1-2). Vandaag kreeg de commissie van de Vertegenwoordiging van de Europese Commissie in België een uiteenzetting over het Lentepakket dat de Europese Commissie op 24 mei jongstleden publiceerde. Het verheugt de minister-president dat het Vlaams Parlement een goed forum is en blijft voor gedachtewisselingen over het Europees Semester.

Tijdens de bespreking van het ontwerp van Vlaams Hervormingsprogramma vroegen de Vlaamse parlementsleden meer aandacht voor de deelstaatsdimensie in het Europees Semester. Het parlement nam daar vorig jaar ook een resolutie over aan (*Parl.St.* VI.Parl. 2020-21, nr. 502/3). De minister-president schaaft zich daar volledig achter, en zowel hij als het Departement Kanselarij en Buitenlandse Zaken hebben de voorbije weken en maanden initiatieven op dat vlak genomen: in april bezorgde de minister-president de Engelse vertaling van het VHP 2023 aan commissievoorzitter Ursula von der Leyen, vicecommissievoorzitter Valdis Dombrovskis en aan de commissarissen Nicolas Schmit en Paolo Gentiloni. Ook bezorgde hij het Vlaams Hervormingsprogramma aan de Europese Raad, het Europees Parlement, het Comité van de Regio's en het Europees Economisch en Sociaal Comité. In zijn begeleidend schrijven benadrukte de minister-president de sterke Vlaamse semester governance en stelde hij de vraag om het Vlaamse beleid, budget en operationele programma's waar mogelijk afzonderlijk te beoordelen en de landspecifieke aanbevelingen in het kader van het Europees Semester zo veel mogelijk op te splitsen op het niveau van de deelstaten. De vraag naar regio-specifieke aanbevelingen is ook opgenomen in het Vlaams herstelplan. Ook in zijn overleg met vicecommissievoorzitter Valdis Dombrovskis van 25 april 2023 benadrukte de minister-president die elementen.

Daarnaast formuleerde Vlaanderen een reeks technische opmerkingen op het ontwerp van landverslag voor België, om onder andere zo veel mogelijk regionaal te differentiëren. De minister-president stelt helaas vast dat er in het definitieve landverslag onvoldoende rekening werd gehouden met die opmerkingen.

Die boodschap wordt ook stevast door het Departement Kanselarij en Buitenlandse Zaken en door de Vlaamse Vertegenwoordiging bij de EU gegeven bij hun contacten met de Europese Commissie. Zo werd op 12 juni 2023 de European Semester Officer uitgenodigd op het Voorzitterscollege en werd ook daar het belang van regiospecifieke analyses en aanbevelingen benadrukt.

Minister-president Jan Jambon geeft aan de vertegenwoordigers van de Europese Commissie mee dat volgend jaar bij de opmaak van het landverslag een veel sterkere klemtoon moet liggen op de beleidsmaatregelen en statistieken van de deelstaten. Vlaanderen reikt de Europese Commissie de hand om daar samen over te reflecteren en vooruitgang te boeken.

5.2. Reactie op de landspecifieke aanbevelingen

Veel maatregelen van de Vlaamse Regering werden al opgenomen in het Vlaams Hervormingsprogramma. Niettemin maakt de minister-president graag van de gelegenheid gebruik om een aantal bijkomende maatregelen, die na publicatie van het Vlaams Hervormingsprogramma werden of zullen worden genomen, voor het voetlicht te plaatsen.

5.2.1. Begrotingsbeleid

Niet alleen de Europese Commissie, maar ook het IMF, de NBB en het Planbureau waarschuwen dat de Belgische overheidsschuld, zonder bijsturing, verder zal stijgen tot ongeveer 120 procent van het bbp in 2028, onder meer door de toenemende druk door de vergrijzing en de kosten voor sociale zekerheid. De toestand van de Belgische overheidsfinanciën is volgens de minister-president desastreus en dreigt nog te verslechteren. Ook door de zogenaamde rentesneeuwbal, waardoor België door de oplopende schuld steeds meer rente moet betalen voor de oplopende leningen.

De Europese Commissie beveelt België aan een inspanning te leveren van minstens 0,7 procent van het bbp. De minister-president hoopt dat de Federale Regering deze aanbevelingen en waarschuwingen even ernstig neemt als de Vlaamse Regering, en er ook voor kiest om de overheidsfinanciën weer gezond te maken. Het traject dat door Vlaanderen werd ingediend in het kader van het Stabiliteitsprogramma 2023 betreft de Vlaamse meerjarenraming die aangeeft dat de Vlaamse begroting opnieuw aanknoopt met een begroting in evenwicht vanaf 2027, exclusief de investeringsuitgaven in het kader van Oosterweel.

De kans is reëel dat België volgend jaar op het Europese strafbankje terechtkomt, waar sancties en boetes wachten, stelt minister-president Jan Jambon. Er is dus dringend nood aan ingrijpende hervormingen in België, onder andere in de pensioenen, in de fiscaliteit en op de arbeidsmarkt. In dat opzicht is het belangrijk dat de Commissie ook de rol van de deelstaten in het EU-begrotingskader erkent, zeker in het licht van de toekomstige hervorming van de economic governance.

Wat de gevraagde afbouw van energiesteunmaatregelen betreft, heeft de Vlaamse Regering er destijds wijselijk voor gekozen om het hoofd koel te houden en geen buitensporige steunmaatregelen te nemen, maar om afgewogen en gericht te werk te gaan.

5.2.2. *Implementatie van het Plan voor Herstel en Veerkracht en cohesie*

De minister-president verzekert dat Vlaanderen volop inzet op het uitvoeren van de Vlaamse maatregelen in het nationaal Plan voor Herstel en Veerkracht. Die werden ook in het Vlaams Hervormingsprogramma 2023 toegelicht.

De aanpassingen aan het nationaal Plan voor Herstel en Veerkracht zijn nog lopend. Vlaanderen werkt mee aan het vormgeven van een aangepast plan als gevolg van de verminderde RRF-enveloppe, met inbegrip van een REPowerEU-hoofdstuk. Daarbij houdt het maximaal rekening met de opmerkingen van de Europese Commissie.

Tegelijkertijd is Vlaanderen bezorgd over de grote administratieve last die gepaard gaat met de implementatie van en rapportering over de projecten in het kader van het PHV en REPowerEU. De Belgische context, waarbinnen de projecten verdeeld zijn tussen de verschillende beleidsniveaus en de Europese Commissie alle communicatie centraliseert via het federale niveau, bemoeilijkt die oefening.

5.2.3. *Arbeidsmarkt, onderwijs en training*

Vlaanderen onderschrijft de aanbevelingen over de arbeidsmarkt. Het aanpakken van drempels om te gaan werken is ook een prioriteit in het Vlaamse regeerakkoord. Werken moet lonen. Daarom heeft de Vlaamse Regering de jobbonus ingevoerd. Vanaf 2023 wordt de bovengrens voor het brutoloon om in aanmerking te komen voor de jobbonus verhoogd. Het uitvoeringsbesluit daarvoor werd begin juni 2023 goedgekeurd. Zo houden werkende Vlamingen tot 600 euro netto per jaar extra over.

De werkzaamheidsgraad verder opkrikken richting 80 procent is voor de Vlaamse Regering en sociale partners een topprioriteit, zeker gezien het hoge aantal vacatures dat moeilijk ingevuld raakt, terwijl er nog heel wat werklozen en vooral inactieven zijn. Met het werkgelegenheidsakkoord 'Iedereen nodig, iedereen mee' wil men dat realiseren. Ook daar zitten echter een aantal hefbomen op het federale niveau. De Vlaamse Regering hoopt dat ook daar de nodige hervormingen worden gerealiseerd om werken meer lonend te maken en vervroegde uittreding uit de arbeidsmarkt te ontmoedigen.

Het Europees Jaar van de vaardigheden biedt een momentum om volop in te zetten op training en opleiding. Recent nog gaf de Vlaamse Regering haar principiële goedkeuring aan de verlenging van het gemeenschappelijk initiatiefrecht voor het Vlaams opleidingsverlof en keurde ze het besluit goed voor de premie voor niet-beroepsactieven die een knelpuntopleiding volgen. Dat laatste moet personen met een grotere afstand tot de arbeidsmarkt stimuleren tot en ondersteunen bij het volgen van een knelpuntopleiding.

De Vlaamse Regering blijft ook werken aan een verbetering van de prestaties in het onderwijs. Onder het motto 'meten is weten' moeten lagere en secundaire scholen vanaf het schooljaar 2023-2024 de eerste Vlaamse toetsen afnemen. Dat zijn gestandaardiseerde, genormeerde en gevalideerde net- en koepeloverschrijdende toetsen, met als primair doel de interne kwaliteitszorg van scholen te ondersteunen en zo de onderwijskwaliteit te versterken. De toetsen beperken zich in eerste instantie tot Nederlands en wiskunde. Door de toetsen kunnen knelpunten in kaart gebracht worden om zo op een evidence-informed manier de onderwijskwaliteit te verhogen.

De Vlaamse Regering zet ook in op de herwaardering van het lerarenberoep. Daarvoor werden een reeks maatregelen genomen, die terug te vinden zijn in het Vlaams Hervormingsprogramma.

5.2.4. *Groene transitie*

Voor heel wat van de door de Europese Commissie aangehaalde punten op het vlak van energie en klimaat heeft Vlaanderen deze zittingsperiode de nodige beleidsinitiatieven genomen, stelt minister-president Jan Jambon. Sinds het VHP 2023 zijn er nog bijkomende maatregelen genomen. Op 12 mei 2023 keurde de Vlaamse Regering een geactualiseerd Vlaams Energie- en Klimaatplan goed. In dat plan worden de extra klimaatmaatregelen van november 2021 en enkel bijkomende inspanningen in de sectoren transport, gebouwen, landbouw, niet-ETS-industrie en de afvalsector opgenomen.

Het geheel aan maatregelen in die sectoren, met onder meer een versterking van het renovatiebeleid, verregaande elektrificatie van het wagenpark, meer energie-efficiëntie en vergroening in de industrie en landbouw, moet zorgen voor een daling van de broeikasgasemissies in de niet ETS-sectoren met 40 procent in 2030. Het initiële VEKP ging uit van een reductie van 32,6 procent.

Omdat een stevig flankerend beleid nodig is, heeft Vlaanderen met de integratie van ruimte en milieu in één omgevingsvergunning al een enorme tijdswinst verwezenlijkt in de vergunningsprocedure. De vervaltermijnen zorgen voor een vlottere beslissing over de aangevraagde projecten. Specifiek voor windturbines vanaf 1500 kW paste de Vlaamse Regering in 2022 nog de regelgeving aan, waardoor alleen zij bevoegd is voor de vergunning. Dat zorgt voor duidelijkheid en eenvoudigheid, maar ook voor een tijdswinst van zes tot negen maanden.

Zoals de Europese Commissie aangeeft, vergt een succesvolle groene transitie de juiste vaardigheden. Daarom loopt op vraag van Vlaanderen nu een studie met steun van het Technical Support Instrument die een 'green skills roadmap' moet ontwikkelen.

5.3. *Economische governance*

Minister-president Jan Jambon blikte vooruit op de toekomstige economische governance in de EU. De Europese Commissie publiceerde op 26 april 2023 haar voorstellen voor de herziening van de 'economic governance', waarmee de Hervormings- en de Stabiliteitsprogramma's zoals men die vandaag kent, in de toekomst zullen verdwijnen. Ze zullen vervangen worden door nationale budgettaire-structurele plannen voor de middellange termijn met een looptijd van minstens vier jaar.

De Vlaamse Regering beschouwt dat als een prioritair dossier. Al in januari 2022 bepaalde de Vlaamse Regering haar standpunt over de herziening van het Stabiliteits- en Groeipact, met als prioriteiten de houdbaarheid van de overheidsfinanciën, ruimte voor investeringen en vereenvoudiging en naleving van het Stabiliteits- en Groeipact.

Vlaanderen pleit er ook voor om de institutionele context van de verschillende lidstaten in acht te nemen en om de belangrijke rol van regio's in het begrotingskader van de EU te erkennen.

Zoals eerder aangehaald, hecht de Vlaamse Regering veel belang aan gezonde overheidsfinanciën. De finaliteit van de regels moet zijn dat de lidstaten hun schulden afbouwen en voldoende budgettaire ruimte opbouwen om schokken op te vangen. Dat is een voorwaarde om financiële stabiliteit en duurzame groei in de EU te garanderen. Momenteel analyseert men de voorstellen, maar verschillende elementen uit het Vlaamse standpunt komen terug in de voorstellen van de Commissie.

II. Bespreking

1. Tussenkomsten van de leden

1.1. Anke Van dermeersch

Anke Van dermeersch vindt dat deze commissie vanuit de Vlaamse bevoegdheid en verantwoordelijkheid vooral moet kijken naar het Vlaams Hervormingsprogramma en de inschatting daarvan door de Europese Commissie. Ze beseft dat dat niet los kan worden gezien van het Belgisch Nationaal Hervormingsprogramma, waarvoor de Europese Raad nu een aanbeveling heeft opgesteld. Ze treedt de minister-president bij dat te weinig informatie gedeeld wordt over wat de verschillende Belgische regio's doen.

De belangrijkste aanbeveling is volgens het lid het voeren van een omzichtig, verstandig en wijs begrotingsbeleid. Volgens het junirapport van het Federaal Planbureau gaat de Belgische schuldgraad van 105,5 procent van het bbp in 2023 bij ongewijzigd beleid oplopen tot 114,3 procent in 2028. Dat is voor de Vlaams Belangfractie een grote zorg, zeker met de blijvend oplopende rente. In haar voorjaarsprognose van 16 juni 2023 raamde de Nationale Bank de impact van de rentelasten op 1,5 procent van het bbp in 2022, oplopend tot 2,2 procent van het bbp in 2025. Het Federaal Planbureau raamt de rentelast op 2,7 procent in 2028.

Dat zijn cijfers die kunnen tellen, oordeelt het lid, maar ook Vlaanderen gaat niet vrijuit. De Vlaamse schuldgraad stijgt tot 68,2 procent van de jaarlijkse inkomsten in 2023, met inbegrip van de ziekenhuisinfrastructuur is dat zelf 73,1 procent. In de Vlaamse meerjarenraming las het lid dat de rentekosten tegen 2027 zullen verdrievoudigen, van minder dan 400 miljoen naar ongeveer 1,2 miljard euro. In de nieuwe meerjarenraming, die men in het najaar bij de begrotingsopmaak 2024 zal ontvangen, mag men verwachten dat dat bedrag door de stijgende rente verder zal toenemen.

De aanbeveling voor het voeren van een prudent begrotingsbeleid is precies dezelfde aanbeveling als vorig jaar, stelt het lid vast, maar de Belgische regering trekt zich daar eens te meer zeer weinig van aan. Die doet maar; er is niets prudents aan het federale begrotingsbeleid. De vraag of Vlaanderen het beter doet en wel omzichtig te werk gaat, moet genuanceerd beantwoord worden. Dat de Vlaamse Regering dat niet echt doet, zegt het lid niet omdat ze in de oppositie zit, maar omdat de cijfers het aantonen.

Sinds de begroting 2020 wijst Anke Van dermeersch op de uitgavedrift van de Vlaamse Regering. Zowel de SERV als het Rekenhof hebben het in hun rapporten over een structureel tekort van 2 tot 2,4 miljard euro in de Vlaamse begroting. Het Instituut voor Nationale Rekeningen stelt vast dat de Vlaamse schuld, na die van het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest, het snelst stijgt: in de periode 2018-2022 met 18,2 miljard euro of 76 procent. De Vlaamse Regering blijft begrotingstekorten opstapelen, met weer ruim 3 miljard euro bij de begrotingsaanpassing 2023.

Het Vlaams Hervormingsprogramma koppelt de aanbevelingen terug naar het Vlaamse niveau. Daarbij wordt de tabel van de meerjarenraming gebruikt om aan te geven dat de Vlaamse begroting op goede weg is naar een evenwicht. In ESR-vorderingensaldo zou het tekort van 2,92 miljard euro in 2023 evolueren naar een tekort van 408 miljoen euro in 2027. Het lid hoopt dat dat klopt, maar denkt dat die voorstelling iets te rooskleurig is. Zo stijgt het tekort bij de begrotingsaanpassing 2023 met ruim 145 miljoen euro tot 3,067 miljard euro. Verder stijgen de rentekosten, zodat ook die cijfers achterhaald zijn.

Het lid wijst erop dat de Vlaamse Regering voor 2023 beschikt over een inflatiebonus van ruim 2 miljard euro. Als de regering dat bedrag zou aanwenden voor het beperken van het vorderingensaldo en nieuw beleid zou compenseren door schrapingen in bestaand beleid, bijvoorbeeld op basis van de resultaten van de Vlaamse Brede Heroverweging, dan had de begroting er gezonder, beter en omzichtiger kunnen uitzien. Uitgaventoetsingen en heroverwegingen worden door de Europese Commissie nuttige instrumenten voor budgettaire bijstellingen genoemd. Helaas ziet het lid dat daar vooral veel over gesproken wordt. Er wordt lippendienst aan bewezen zonder veel concrete resultaten. Het oplopende tekort illustreert dat.

Dat alles betekent niet dat het allemaal kommer en kwel is in Vlaanderen, benadrukt het lid. Uit de cijfers van het Monitoringcomité van maart 2023 blijkt dat voor entiteit II, zonder lokale besturen, het ESR-vorderingensaldo zou evolueren van -5,9 miljard euro in 2023 naar -3,9 miljard euro in 2027. Als de Vlaamse meerjarenraming zich zou realiseren, daalt het Vlaamse tekort van ruim 3 miljard euro naar iets meer dan 400 miljoen euro in 2027, of een vermindering van ongeveer 2,5 miljard euro. Zelfs met hogere rente en hoger tekort in 2023 moet een vermindering met 2 miljard euro haalbaar zijn. Die verbetering van het vorderingensaldo van entiteit II is niet zozeer de verdienste van de Vlaamse Regering, maar vooral van de Vlamingen die hard werken en veel belastingen betalen, getuige de inflatiebonus van ruim 2 miljard euro.

Daarop richt het lid zich tot de vertegenwoordigers van de Europese Commissie. De Belgische cijfers zijn dermate slecht, en er is de Belgische hardnekkigheid om niet te saneren, dat een 'buitensporigtekortprocedure' in 2024 bijna onvermijdelijk wordt. België voldoet immers niet aan het tekortcriterium, noch aan het schuld criterium. Meer nog: uit het landenrapport van 24 mei 2023 blijkt dat van de landen met een schuldgraad hoger dan 100 procent van het bbp, België het enige is waar de schuldgraad nog stijgt. Dat lukt zelfs Griekenland niet.

De Vlamingen doen al veel inspanningen, wat door de cijfers wordt aangetoond. De Vlaams Belangfractie vreest dan ook dat de Vlamingen tweemaal gepakt zullen worden: eerst door inspanningen op Vlaams niveau, en vervolgens nog eens door te delen in de Belgische brokken. Dat is niet aanvaardbaar. Interfederaal solidariteit is eenrichtingsverkeer geworden, stelt het lid vast.

Die inspanningen van de Vlamingen blijken ook uit de werkgelegenheids cijfers. Terecht stelt de derde aanbeveling van de Europese Raad dat de tekorten op de arbeidsmarkt moeten aangepakt worden door een beter activeringsbeleid. In het Vlaams Hervormingsprogramma ziet men echter dat de werkzaamheidsgraad in 2021 op 75,3 procent lag voor Vlaanderen. In het Waalse Gewest was dat 65,2 procent en in Brusselse Hoofdstedelijke Gewest 62,2 procent. België komt daardoor uit op 70,6 procent, tegenover een EU-gemiddelde van 73,1 procent.

Die cijfers geven duidelijk aan waar het op Belgisch vlak problematisch is, en dat is niet in Vlaanderen. De Vlaamse werkzaamheidsgraad ligt 15,5 procentpunt hoger dan die van het Waalse Gewest en zelfs 21 procentpunt boven het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest.

Verder is er het probleem van de substantieel lagere tewerkstelling van mensen geboren buiten de EU, in de groep van 20 tot 64 jaar. Die kent een werkzaamheidsgraad van 59,8 procent tegenover een Vlaams gemiddelde van 75,3 procent. Het bevestigt in de migratieproblematiek de aantrekkelijkheid van België, en Vlaanderen, met de uitgebreide sociale voorzieningen, kortweg de sociale hangmat. Haar fractie blijft aanklagen dat er een schrijnend onevenwicht en zelfs oneerlijkheid is tussen bijvoorbeeld de Vlamingen met onvolledige loopbanen, die hun plan moeten trekken met een bijzonder klein pensioen, en nieuwkomers die toegelaten worden tot de sociale voorzieningen.

Als men aan de aanbevelingen van de Europese Raad wil voldoen, moet men zich realiseren dat een drastische aanpak van de openbare financiën nodig is. Dat is onmogelijk in België. Dat is volgens het Vlaams Belang alleen mogelijk in een onafhankelijk Vlaanderen, waar de transfers stoppen en de Vlamingen meester worden van hun eigen centen. Alleen een onafhankelijk Vlaanderen kan aan de aanbevelingen die de Europese Raad en Commissie opleggen, voldoen.

Vervolgens heeft het lid enkele vragen voor de leden van de Vertegenwoordiging van de Europese Commissie. In de eerste aanbeveling wordt gesteld dat de nominale stijging van de nationaal gefinancierde netto primaire uitgaven dient te worden beperkt tot maximaal 2 procent in 2024. Betekent dat dat een netto aangroei van 2,7 procent, een inspanning van 0,7 procent van het bbp voldoende is als noodzakelijke bijsturing?

In punt 23 van het document wordt gesteld dat uit de voorjaarsprognose 2023 van de Commissie blijkt dat de netto primaire lopende uitgaven niet in overeenstemming zijn met de aanbeveling van de Raad. Bij bevestiging zou een lagere groei van de primaire uitgaven in 2024 passend zijn. Onder punt 20 wordt gesteld dat de expansieve bijdrage in 2023 wordt geraamd op 0,7 procent van het bbp. Betekent dit dat een inspanning van twee maal 0,7 procent, of 1,4 procent van het bbp voor 2024 indien niet noodzakelijk, toch minstens wenselijk is?

Ook wordt in punt 23 opgemerkt dat 'tegelijkertijd' de resterende maatregelen voor energiesteun moeten worden afgeschaft. De kosten worden door de Europese Commissie geraamd op 0,4 procent van het bbp. Betekent 'tegelijkertijd' dat de afschaffing niet verrekend wordt in de eerder vernoemde 0,7 procent? Met andere woorden dat, in optimale omstandigheden, de aanbevolen inspanning niet 0,7 procent verminderd met 0,4 procent, en dus 0,3 procent is, maar 0,7 procent plus de 0,4 procent energiesteun, waarbij de 0,4 procent verspreid is over 2023 en 2024?

Tot slot heeft Anke Van dermeersch nog twee vragen voor de minister-president. Uit punt 30 op bladzijde 12 van het voorliggende document leidt ze af dat er door België een voornemen werd geuit aan de Europese Commissie voor een lening van 1,025 miljard euro als aanvullende steun. Is Vlaanderen daarover geconsulteerd? Zo ja, zal Vlaanderen een beroep doen op die eventueel aanvullende lening? In dat verband kreeg het lid ook graag een geüpdatete stand van zaken van het aangepast Herstelplan, gelet op de gereduceerde subsidies.

Uit de analyse blijkt dat België andermaal totaal niet voldoet aan de aanbevelingen van de Europese Raad en Commissie. Gelet op de bijzonder hoge tekorten en staatsschuld is een 'buitensporigtekortprocedure' in het voorjaar 2024 waarschijnlijk. Zijn er, specifiek voor Vlaanderen, al acties of plannen die in voorkomend geval operationeel kunnen worden?

Minister-president *Jan Jambon* antwoordt dat Vlaanderen niet meedoet aan de aanvullende lening. Verder bevestigt hij dat Vlaanderen in zijn aangepaste Herstelplan de investeringen ten belope van 4,3 miljard euro aanhoudt. Het verschil tussen het uiteindelijke en het initieel voorziene bedrag door Europa, wordt vertaald in de schuld. Wat de laatste vraag betreft, is het de entiteit die zijn engagementen in het kader van de mijlpalen niet nakomt, die betaalt. Als de pensioenhervorming niet gerealiseerd wordt, worden de gevolgen door de federale overheid gedragen.

1.2. Peter Van Rompuy

Peter Van Rompuy stelt vast dat de ontsnappingsclausule voor de begroting nog altijd van toepassing is, maar dat men dit jaar wel een akkoord wil bereiken over de reactivering volgend jaar. De basisprincipes zouden wel dezelfde blijven: een tekort van 3 procent en een schuldgraad van 60 procent, al zou men werken aan

een flexibeler systeem met de mogelijkheid van een langer pad om tekorten terug te dringen in ruil voor hervormingen. Verder zou men overwegen om mogelijke financiële sancties voortaan wel degelijk toe te passen, zij het gradueel. Zit België als het niet onder de genoemde 3 procent blijft, automatisch in de 'excessive deficit procedure' of zullen de nieuwe regels dat bepalen en zullen hervormingsvoorstellen daarin een rol spelen?

In het verleden werden geen sancties toegepast bij het overtreden van de Europese begrotingsregels. Er is wel de impliciete sanctie van niet-uitbetaling van relance-middelen als de hervormingen niet worden doorgevoerd. Is er een verband tussen de relanceplannen en de daarbij horende hervormingen enerzijds en de hervormingen die een land zou kunnen toezeggen om een gematigder besparingspad te kunnen volgen in het kader van de nieuwe begrotingsregels anderzijds?

Wat het streven naar doeltreffende governance voor de uitvoering van het Vlaamse Herstel- en Veerkrachtplan betreft, informeert het lid naar de opvolging van de besteding van de relancemiddelen in andere landen. Is die elders strikter en kan Vlaanderen daaruit leren, of doet Vlaanderen het zoals in de meeste landen?

1.3. Björn Rzoska

Björn Rzoska informeert, in het licht van de beëindiging van de ontsnappingsclausule, naar de richting waarin de te verwachten nieuwe spelregels op het vlak van begroting evolueren. Wordt het systeem gradueel of moet men rekening houden met een scenario waarin de nv België op de strafbank terechtkomt omdat ze een aantal criteria niet haalt?

1.4. Arnout Coel

Arnout Coel wijst erop dat deze gedachtewisseling past in een traditie die al meer dan tien jaar meegaat, want Vlaanderen gaat als een van de weinige Europese regio's met een eigen hervormingsprogramma aan de slag. Hij dankt in dat verband de minister-president voor zijn inspanningen om meer naar regionale aanbevelingen te gaan. De al geciteerde resolutie van het Vlaams Parlement van 13 juli 2022 (*Parl.St.* VI.Parl. 2020-21, nr. 502/3) was op dat vlak duidelijk: er moeten en kunnen nog stappen worden gezet.

De N-VA-fractie denkt dat de Vlaamse begroting op koers zit. De Belgische is dat niet, waardoor het strafbankje dreigt. Hoe reëel is dat scenario? Welke Europese stappen mag men verwachten? In hoeverre zullen sancties rekening houden met regionale verschillen, om te vermijden dat sommige entiteiten twee keer de rekening moeten betalen – eerst door een aantal uitgaven niet te doen, daarna door de financiële sanctie – terwijl ze wel maatschappelijke noden te lenigen hebben?

2. Replieken van de Vertegenwoordiging van de Europese Commissie in België

Stefaan De Rynck antwoordt dat de Vertegenwoordiging van de Europese Commissie in België al een eerste werkvergadering had met het Vlaams Bestuurscollege over het Europees Semester. Er werden verdere vergaderingen met de administratie voorgesteld in functie van het landenrapport voor volgend jaar. De Europese Commissie is zich bewust van de unieke Belgische regiospecificiteit, verzekert de spreker. Aan de andere kant wordt voor de aanbevelingen die de Raad goedkeurt inzake overheidsfinanciën, schuldgraad en deficit wel degelijk naar België als lidstaat gekeken. De Europese verdragen zijn daarover duidelijk. Hoe een en ander tussen de Belgische entiteiten beheerd wordt, is intra-Belgisch.

Wat de eerder alarmistische tussenkomst van Anke Van dermeersch betreft, erkent de spreker dat de Belgische overheidsfinanciën een hoog risico vormen, maar dat is er niet op korte termijn. Het gaat erom wat er zou gebeuren bij ongewijzigd beleid.

De Commissie vraagt om vanaf 2024 tot een geleidelijke en duurzame consolidatie te komen van de begrotingsstrategie, met zowel hervormingen als het behoud van investeringen. De gewenste 'prudentie' gaat om de middellange termijn, benadrukt hij. Wel is duidelijk dat in de lente van 2024 voor lidstaten die boven de 3 procent zitten, een procedure opgestart wordt, met als doel de duurzame sanering van de overheidsfinanciën. De ontsnappingsclausule naar aanleiding van de crisissen wordt verlaten, en er wordt opnieuw aangeknoopt bij de vroegere procedure.

Klaas Lenaerts vult aan dat, wat de hervorming van de begrotingsregels betreft, de Commissie in april 2023 een voorstel heeft gedaan, dat nu voorligt bij het Europees Parlement en de Raad. De Europese Raad heeft opgeroepen om tegen het einde van het jaar een akkoord te bereiken. Dat ligt nu in handen van de wetgevers.

Het voorstel van de Commissie inzake de nieuwe begrotingsregels houdt in dat de lidstaten budgettaire-structurele plannen op middellange termijn indienen, waarin ze een aanpassingsperiode van vier jaar krijgen en daarvoor een netto uitgaven-traject uitstippelen. Op het einde van die overgangperiode moet de schuldgraad een plausibel neerwaarts pad volgen, en moet het deficit onder de 3 procent zijn en blijven. De periode kan verlengd worden tot zeven jaar als de lidstaat zich verbindt tot een reeks investeringen en hervormingen die moeten voldoen aan duidelijke en gemeenschappelijke vereisten, die in de bijlagen bij het finale voorstel/akkoord over de nieuwe begrotingsregels staan.

Wat de 3 procent betreft, blijven de regels voor het openen van een 'excessive deficit procedure' onveranderd. De overschrijding van het genoemde percentage leidt daarin niet automatisch tot de opening van de procedure, legt hij uit. Daarvoor moet eerst een rapport geschreven worden volgens artikel 126, 3, en er moet ook rekening gehouden worden met de omstandigheden. Maar het is dus wel een mogelijkheid. De hervormingen in het kader van de budgettaire-structurele plannen op middellange termijn moeten in elk geval gedurende de levensduur van de faciliteit voor herstel en veerkracht consistent zijn met die plannen.

De aanbeveling voor doeltreffende governance beoogt overleg tussen de Belgische entiteiten, zowel bij de implementatie als de herziening van het Herstel- en Veerkrachtplan. De Commissie vraagt aandacht voor effectieve coördinatie op Belgisch niveau.

Stefaan De Rynck benadrukt dat wat voorligt, een voorstel is van de Commissie, dat nog door het Europees Parlement en de Raad moet goedgekeurd worden. De filosofie is dat meer flexibiliteit en eigenaarschap worden verleend aan de lidstaten om zaken voor te stellen, en dat op een meer gekalibreerde manier met sancties wordt omgegaan. Dat laatste is gebaseerd op de vaststelling dat die sancties zo hoog lagen, dat de Raad aarzelde ze te activeren. Wat betreft de interactie tussen de hervormingen in het herstelplan en de bijsturingen van de 'economic governance' verduidelijkt de spreker dat het herstelplan een beleidsmaterie op zich is. De daarin opgenomen hervormingen maken deel uit van een samenhangend geheel en moeten in dat kader uitgevoerd worden. Dat is door een verordening van de Raad aan de Commissie opgelegd.

Gilles Thirion bevestigt dat de Commissie aanbeveelt dat de stijging van de netto primaire uitgaven wordt beperkt tot maximaal 2 procent van 2023 tot 2024. Dat percentage is equivalent met een structurele begrotingsinspanning van 0,7 procent

van het bbp. Op de vraag of de crisismaatregelen daar bovenop komen, antwoordt hij dat die automatisch opgenomen worden in de consolidatie, in zoverre dat de Commissie ervan uitgaat dat ze opgeheven worden in 2024. Het genereert een structurele verbetering tussen 2023 en 2024.

Vervolgens spreekt hij de perceptie tegen dat het openen van de procedure snel tot sancties zal leiden. De 3 procentdrempel blijft tot nader order de basis voor het openen van de procedure. Als in 2024 blijkt dat een lidstaat in 2023 een deficit van meer dan 3 procent heeft gerealiseerd en vastgesteld wordt dat de overschrijding noch marginaal noch tijdelijk is, wordt in principe de 'excessive deficit procedure' geopend op basis van artikel 126, 3, waarna de andere stappen volgen conform het verdrag.

Wat de interactie tussen oude en nieuwe regels betreft, legt hij uit dat de Commissie een brug wil slaan tussen beide. Ze bekijkt welke elementen uit haar voorstel al geïmplementeerd kunnen worden in de huidige EU-wetgeving. Daarom wordt nu gefocust op de uitgavenregel. Hij verzekert wel dat het geen voorafname op de lopende politieke onderhandelingen in de Raad betreft.

Er werd in de vraagstelling gewezen op maatschappelijke noden. *Stefaan De Rynck* benadrukt dat in de aanbevelingen van de Commissie veel maatregelen staan die zowel economisch groeibevorderend werken als het maatschappelijk weefsel verbeteren met sociale inclusie en arbeidsmarktparticipatie.

3. Replieken en aanvullende antwoorden

Arnout Coel begrijpt dat de 'excessive deficit procedure' niet automatisch in werking treedt en dat stappen moeten worden doorlopen, maar dat de kans wel groot is dat België erin terechtkomt. Vervolgens zal België ook geconfronteerd worden met een sanctie-instrumentarium dat meer geleidelijk is dan het huidige forse sanctiepakket. Wat zouden die lichtere sancties kunnen inhouden?

Stefaan De Rynck herhaalt dat België in de eerste plaats een plan op tafel moet leggen voor de geleidelijke en duurzame consolidatie van zijn overheidsfinanciën. De procedure is niet meteen gericht op sancties, verzekert hij.

Gilles Thirion legt uit dat de 'fiscal guidance' van maart 2023 stelt dat de Commissie in de lente van 2024 zal voorstellen de excessive deficit procedure te starten voor lidstaten die het deficitcriterium overschrijden. Doel van de procedure is niet bestraffing maar de ontwikkeling van aanpassingsprogramma's waarin de betrokken lidstaten de houdbaarheid van hun openbare financiën kunnen herstellen. Er zijn talrijke voorafgaande stappen alvorens de bespreking van sancties start. Uiteindelijk kunnen die laatste voorgesteld worden aan de Raad die ze kan aannemen, maar in de eerste plaats wil de Commissie de lidstaat terug op het spoor krijgen.

Steven VANDEPUT,
voorzitter

Arnout COEL,
verslaggever

Gebruikte afkortingen

bbp	bruto binnenlands product
ESR	Europees Systeem van Nationale en Regionale Rekeningen
ETS	emissions trading system
IMF	International Monetary Fund
NBB	Nationale Bank van België
NEKP	Nationaal Energie- en Klimaatplan
PHV	Plan voor Herstel en Veerkracht
RRF	Recovery and Resilience Facility
SERV	Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen
Statbel	Belgische statistiekbureau
STEM	Science, Technology, Engineering and Mathematics
VEKP	Vlaams Energie- en Klimaatplan
VHP	Vlaams hervormingsprogramma
VWEU	Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie